

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain 2 ja 4 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan maatalousyrittäjien luopumistuesta annettua lakia muutettavaksi siten, että siihen otettaisiin maatalouden harjoittamisen määritelmä ja tarpeelliset valtuudet määritellä se samoin kuin maatilatalouden tulo-osuuden laskeminen asetuksella. Nykyisin asetukseen sisältyvät ainoastaan säännökset maataloudesta saadun tulon määrittämiseksi. Maatalouden harjoittamisen

määritelmä vastaisi sisällöltään Euroopan yhteisöjen komission päätöstä Suomen varhaiseläketukiohjelman hyväksymisestä.

Esitys liittyy vuoden 1996 talousarvioesitykseen ja se tulisi käsitellä yhdessä talousarvioesityksen kanssa.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

Maatalousyrittäjien luopumistuesta annettu laki (1293/94) ja maatalousyrittäjien luopumistuesta annettu asetus (1583/94) tulivat voimaan tammikuun 1 päivänä 1995 eli samanaikaisesti, kun Suomen jäsenyys Euroopan unionissa alkoi. Luopumistukea koskevalla lainsäädännöllä toteutettiin maatalouden varhaiseläkejärjestelmä, josta säädetään maatalouden varhaiseläketukea koskevasta yhteisön järjestelmästä annetussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 2079/92. Yhteisö osallistuu merkittävästi järjestelmän kustannuksiin. Jos kansallinen järjestelmä vastaa yhteisön vaatimuksia, se rahoittaa 50 prosenttia neuvoston asetuksessa tarkemmin säädetyn tavoin laskettavista kustannuksista. Tämä edellyttää komission hyväksymää monivuotista kansallista ohjelmaa luopumistukijärjestelmän toimeenpanosta.

Neuvoston asetuksessa edellytetään muun ohella, että maataloudesta luopuvan yrittäjän tulee olla harjoittanut maataloutta päätoimisesti viimeiset kymmenen vuotta ennen luopumista. Maataloutta jatkavan yrittäjän taas tulee sitoutua harjoittamaan maataloutta niin kauan kuin tukea maksetaan, josta ajasta

päätoimisesti viisi vuotta. Päätoimisesti harjoitettavan maatalouden määritelmässä viitataan maatalouden rakenteiden tehokkuuden parantamisesta annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2328/91 5 artiklan 1 kohdan a alakohdassa säädettyihin edellytyksiin.

Mainitussa asetuksen säännöksessä säädetään tuloja ja työaikaa koskevista edellytyksistä. Jäsenmaat voivat säätää päätoimisen maatalouden harjoittamista koskevan edellytyksen täytyväksi tulojen osalta, jos henkilö saa vähintään puolet kokonaistuloistaan maa- ja metsätaloudesta, matkailusta, kotiteollisuudesta tai maaseutuympäristön säilyttämiseen tähtäävästä tilalla harjoitettavasta julkisvaroin tuettavasta toiminnasta ja jos henkilön suoraan maataloudesta saamat tulot ovat vähintään neljännes hänen kokonaistuloistaan. Lisäksi edellytetään, että viljelijä ei ole käyttänyt yli puolta työajastaan tilan ulkopuoliseen toimintaan.

Edellä mainittuja neuvoston asetuksen säännöksiä vastaavat säännökset sisältyvät maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain 2 §:ään. Kun arvioidaan sitä, täytyvätkö päätoimisen maatalouden harjoittamisen edellytykset, olennaista on, miten maataloudesta saadut tulot ja käytetty työaika

määritellään. Maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun asetuksen 2 §:ään sisältyvät nykyisin tarkemmat säännökset tästä. Asetuksen 3 §:ssä säädetään siitä, että luopujan kohdalla tarkastellaan viiden vuoden keskiarvoa harkittaessa, täytyvätkö tuloja koskevat päätoimisuuden edellytykset.

Euroopan yhteisöjen komissio hyväksyi Suomen varhaiseläketukiohjelman kesäkuun 16 päivänä 1995. Ohjelman hyväksyntä edellytti kuitenkin, että asetuksen säännöksiä päätoimisuuden maatalouden harjoittamisesta muutetaan. Päätoimisuutta koskevien edellytysten tulee myös luopujan kohdalla täytyä vuosittain. Edelleen komissio edellytti, että maatalouden määritelmän tulee olla sama kaikissa tukijärjestelmissä, joissa viitataan neuvoston asetukseen (ETY) N:o 2328/91.

2. Ehdotetut muutokset

Edellä 1 kohdassa sanotun johdosta asetuksen tuloja ja työaikaa koskevia säännöksiä tulisi muuttaa. Asetuksen muutosehdotuksesta pyydetyn oikeuskanslerin lausunnon mukaan maatalouden määritelmää on pidettävä sellaisena aineellisoikeudellisenä säädöksenä, josta olisi säädettävä lailla, koska se rajaa lain soveltamisalaa ja laissa säädettyyn etuuteen oikeutettujen piiriä.

Edellä sanotun johdosta ehdotetaan, että maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain 2 §:ää muutettaisiin siten, että siihen lisättäisiin maatalouden harjoittamisen määritelmä. Maatalouden harjoittamisella tarkoitettaisiin luonnon jatkuvaan tuotantokykyyn perustuvaa toimintaa, lukuunottamatta metsätaloutta ja merikalastusta. Asetuksella säädettäisiin lisäksi tarkemmin, minkälainen toiminta katsottaisiin maatalouden harjoittamiseksi. Tämä asetuksen määritelmä vastaisi Euroopan yhteisöjen komission hyväksymää maatalouden varhaiseläketukiohjelmaa ja komissiolle toimitettua virallista luonnosta valtioneuvoston päätökseksi maataloilille myönnettävästä investointituesta, joka liittyy maa- ja metsätalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä annettuun lakiin (1303/94). Maataloutta ei eroteltaisi varsinaiseen ja erikoismaatalouteen, vaan maatalouteen luettaisiin peltoviljelyn ja karjatalouden lisäksi kasvihuonetuotanto ja puutarhaviljely. Lisäksi maataloudeksi luettaisiin sellainen toiminta, jota tähänkin asti on tuettu maatilatalouden rakennetoimenpiteillä kuten kalanviljely, mehiläistalous, porotalous ja ammattimaises-

ti harjoitettuna sisävesikalastus, metsästys, marjastus ja sienestys sekä muu näihin rinnastettava tuotanto. Viimeksi mainituilta osin asetuksessa viitattaisiin Euroopan yhteisöjen perustamissopimuksen liitteeseen II, jossa luetellaan maataloustuotteiksi luettavia tuotteita. Vaikka nämäkin toiminnot luettaisiin maatalouteen, aina kuitenkin edellytettäisiin, että luopuja on viljellyt peltota kättävää, omassa tai puolisonsa hallinnassa ollut maatilaa ja lopettaa pysyvästi kaiken maatalouden harjoittamisen luopumistuen saadessaan.

Koska maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain 2 §:ään lisätään uusi 3 kohta, nykyiset 3, 4 ja 5 kohta siirtyvät 4, 5 ja 6 kohdaksi. Lisäksi ehdotetaan, että ehdotetun 2 §:n 2 ja 4 kohtaan lisättäisiin valtuutus säätää asiasta tarkemmin asetuksella. Asetuksella on tarkoitus säätää siitä, miten tulot maataloudesta ja sen liitännäistoiminnoista lasketaan. Niin ikään on tarkoitus säätää tarkemmin siitä, millä edellytyksillä työaikaa koskevan edellytyksen katsotaan täyttyvän.

Luopumistuen saamisen edellytyksenä on maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain 4 §:n mukaan se, että luopuja on luopumista edeltävän kymmenen vuoden ajan harjoittanut omaan tai yhteiseen lukuun päätoimisesti maataloutta. Pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti, jonka mukaan tästä voitaisiin säätää tarkemmin asetuksella. Asetukseen on tarkoitus ottaa poikkeussäännös, joka sallii päätoimisuutta koskevista edellytyksistä poikkeamisen enintään kahtena vuonna tulipalon, luonnonolosuhteiden, sairauden tai muun vastaavan syyn vuoksi. Samalla asetuksesta on tarkoitus poistaa keskiarvotuloja koskeva määräys, koska myös luopujan kohdalla siirrytään tuloissa vuositarkaste-luun.

3. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Valtio maksaa maatalousyrittäjien luopumistuesta aiheutuneet kustannukset. Euroopan unioni puolestaan rahoittaa näistä kokonaiskustannuksista yleensä puolet. Koska Suomen ohjelmaan sisältyy luopumistukita-pauksia, jotka rahoitetaan kokonaan kansallisin varoin, yhteisön rahoitusosuudeksi Suomessa muodostuu noin 40 prosenttia kokonaiskustannuksista.

Yhteisön osarahoituksen saaminen edellyttää ehdotettua lainmuutosta siihen liittyvine

asetuksenmuutoksineen. Vaikka ehdotetulla lainmuutoksella jonkin verran laajennetaan nykyistä maatalouden käsitettä, muutoksella ei voimassa oleva asetus huomioon ottaen kokonaisuutena arvioiden ole merkitystä mahdollisten tukeen oikeutettujen määrään. Sen sijaan asetuksella tarkemmin säädettyä maatilatalouden tulo-osuuden muutos muuttaa tuensaajien määrää, joskin vähäisessä määrin.

Ehdotettu laki ja asetus tulisivat voimaan siten, että niitä sovellettaisiin tapauksiin, joissa luopuminen tapahtuu tai ehdollista päätöstä haetaan lain ja asetuksen voimaantultua. Näin voimaantulosäännöksellä on tarkoitus turvata oikeus luopumistukeen niille luopujille, jotka ovat luopuneet maataloudesta tai hakeneet luopumistukea koskevaa ehdollista päätöstä ennen asetuksenmuutosta ja jotka täyttävät nykyiset tuen saamisen edellytykset, mutta eivät uusia edellytyksiä. Tällaisia tapauksia on tässä vaiheessa arviolta 40 ja nämä kustannukset joudutaan maksamaan kokonaan kansallisista varoista. Tästä aiheutuu valtiolle keskimäärin 2 miljoonan markan kustannukset vuosittain.

Tukea maksetaan tuensaajalle keskimäärin 7 vuoden ajan. Luopumistuen myöntäminen ja rahoittaminen kansallisista varoista näissä siirtymävaiheen tapauksissa edellyttää yhteisöjen komission hyväksymistä.

Esitys liittyy vuoden 1996 talousarvioesitykseen ja se tulisi käsitellä yhdessä talousarvioesityksen kanssa.

4. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriössä virkatyönä. Valmistelussa on kuultu Maatalousyrittäjien eläkelaitosta.

5. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan asetuksella säädettyinä ajankohtana. Voimaantuloasetus voidaan antaa sen jälkeen, kun yhteisöjen komission hyväksyminen on saatu.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain 2 ja 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan maatalousyrittäjien luopumistuesta 16 päivänä joulukuuta 1994 annetun lain (1293/94) 2 § ja

lisätään 4 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

2 §

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *maatalousyrittäjällä* maatilatalouden harjoittajaa, joka omaan tai yhteiseen lukuun itse työhön osallistuen harjoittaa maataloutta;

2) *maatilalla* yhden tai useamman peltoa käsittävän tilan tai tilanosan muodostamaa maatilatalouden harjoittamiseen tarkoitettua yksikköä, jota hallitaan yhtenä kokonaisuutena, siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään;

3) *maatalouden harjoittamisella* luonnon jatkuvaan tuottokykyyn perustuvaa toimintaa, metsätaloutta ja merikalastusta lukuunottamatta, siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään;

4) *päätömisellä maatalouden harjoittamisella* maatalousyrittäjätoimintaa, jossa, siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään, maatalousyrittäjän:

a) kokonaistuloista vähintään neljäsosa tulee maataloudesta;

b) kokonaistuloista vähintään puolet tulee maa- ja metsätaloudesta sekä maatilalla harjoitettavista liitännäistoiminnoista; ja

c) kokonaistyöajasta vähintään puolet käytetään maa- ja metsätalouteen sekä maatilalla harjoitettaviin liitännäistoimintoihin;

5) *eläkelaitoksella* maatalousyrittäjien eläkelaisissa (467/69) tarkoitettua maatalousyrittäjien eläkelaitosta; ja

6) *kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisella* maaseutuelinkeinojen hallinnosta kunnissa annetun lain (1558/91) 3 §:ssä tarkoitettua toimielintä, viranhaltijaa tai luottamushenkilöä.

4 §

Asetuksella säädetään tarkemmin 1 momentissa tarkoitetusta edellytyksestä.

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana. Tätä lakia sovelletaan, jos luopuminen tapahtuu tai, kun tuki perustuu 21 §:ään, siinä tarkoitettua ehdollista päätöstä haetaan tämän lain tultua voimaan.

Helsingissä 22 päivänä syyskuuta 1995

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Maa- ja metsätalousministeri *Kalevi Hemilä*

L a k i

maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain 2 ja 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maatalousyrittäjien luopumistuesta 16 päivänä joulukuuta 1994 annetun lain (1293/94) 2 § ja
lisätään 4 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

2 §

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *maatalousyrittäjällä* maatilatalouden harjoittajaa, joka omaan tai yhteiseen lukuun itse työhön osallistuen harjoittaa maataloutta;

2) *maatilalla* yhden tai useamman peltoa käsittävän tilan tai tilanosan muodostamaa maatilatalouden harjoittamiseen tarkoitettua yksikköä, jota hallitaan yhtenä kokonaisuutena;

3) *päätömisellä maatalouden harjoittamisella* maatalousyrittäjätoimintaa, jossa maatalousyrittäjän

a) kokonaistuloista vähintään neljäsosa maataloudesta;

b) kokonaistuloista vähintään puolet tulee maa- ja metsätaloudesta sekä maatilalla harjoitettavista liitännäistoiminnoista; ja

c) kokonaistyöajasta vähintään puolet käytetään maa- ja metsätalouteen sekä maatilalla harjoitettaviin liitännäistoimintoihin;

4) *eläkelaitoksella* maatalousyrittäjien eläkelaisissa (467/69) tarkoitettua maatalousyrittäjien eläkelaitosta; ja

5) *kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisella* maaseutuelinkeinojen hallinnosta kunnissa annetun lain (1558/91) 3 §:ssä tarkoitettua toimielintä, viranhaltijaa tai luottamushenkilöä.

Ehdotus

2 §

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *maatalousyrittäjällä* maatilatalouden harjoittajaa, joka omaan tai yhteiseen lukuun itse työhön osallistuen harjoittaa maataloutta;

2) *maatilalla* yhden tai useamman peltoa käsittävän tilan tai tilanosan muodostamaa maatilatalouden harjoittamiseen tarkoitettua yksikköä, jota hallitaan yhtenä kokonaisuutena, *siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään*;

3) *maatalouden harjoittamisella luonnon jatkuvaan tuottokykyyn perustuvaa toimintaa, metsätaloutta ja merikalastusta lukuunottamatta, siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään*;

4) *päätömisellä maatalouden harjoittamisella* maatalousyrittäjätoimintaa, jossa, *siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään*, maatalousyrittäjän:

a) kokonaistuloista vähintään neljäsosa tulee maataloudesta;

b) kokonaistuloista vähintään puolet tulee maa- ja metsätaloudesta sekä maatilalla harjoitettavista liitännäistoiminnoista; ja

c) kokonaistyöajasta vähintään puolet käytetään maa- ja metsätalouteen sekä maatilalla harjoitettaviin liitännäistoimintoihin;

5) *eläkelaitoksella* maatalousyrittäjien eläkelaisissa (467/69) tarkoitettua maatalousyrittäjien eläkelaitosta; ja

6) *kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisella* maaseutuelinkeinojen hallinnosta kunnissa annetun lain (1558/91) 3 §:ssä tarkoitettua toimielintä, viranhaltijaa tai luottamushenkilöä.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 §

Asetuksella säädetään tarkemmin 1 momentissa tarkoitetusta edellytyksestä.

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana. Tätä lakia sovelletaan, jos luopuminen tapahtuu tai, kun tuki perustuu 21 §:ään, siinä tarkoitettua ehdollista päätöstä haetaan tämän lain tultua voimaan.
